

РЕЙ БРЕДЪРИ ВЯТЪР ОТКЪМ ГЕТИСБЪРГ

Превод от английски: Александър Бояджиев, 1982

chitanka.info

В осем и трийсет вечерта той чу резкия пукот отдолу, откъм театъра.

— Пожар — помисли. — Не е. Тогава е изстрел.

Миг по-късно той чу силен шум от гласове, който ту се надигаше, ту притихваше като океан, замрял внезапно в изненада от някое свличане. Хлопна се врата. Някой тичаше.

Един от разпоредителите влетя през вратата и се огледа бързо наоколо, сякаш бе сляп; лицето му бе бледо и той се опитваше да каже нещо, което не се чуваше.

— Линкълн... Линкълн...

Бейс погледна от бюрото си.

— Какво става с Линкълн?

— Той... Застреляха го...

— Ама че шега! Е?

— Застрелян е. Не разбирате ли? Застрелян. Наистина. Застрелян за втори път!

Разпоредителят излезе несигурно, като се придържаше към стената.

Бейс почувства как се изправя.

— О, за бога!...

Той се втурна и изпревари разпоредителя, който го усети и се затича редом с него.

— Не, не — казваше Бейс. — Това не се е случило. Не би могло да стане. Не, не би могло...

— Застрелян е — рече разпоредителят.

Тъкмо завиваха по коридора, когато вратите на театъра се отвориха с трясък и една тълпа, или поточно шайка, завика, закрещя, запищя, или просто се питаше слисано:

— Къде е? Ето го! Това ли е? Къде е? Кой го направи? Този ли? Този? Дръжте го! Внимавайте! Стой!

Двама пазачи се втурнаха да видят какво става; те блъскаха, дърпаха и завиваха ту тук, ту там, а между тях един човек се мъчеше да се скрие от тълпата, от теглещите го ръце и от юмруците, които се вдигаха и спускаха. Хората се пресягаха, биеха, блъскаха, удряха с пакети и със слънчобрани, които приличаха на хвърчила в силен вятър. Жени се въртяха в кръг като замаяни, търсеха приятелите си и скимтяха. Мъжете ги измъкваха с викове, за да се промъкнат до

центъра, където пазачите блъскаха, бутаха и отстъпваха назад, а малтретираният човек криеше нараненото си лице с разперени пръсти.

— Боже мой, боже мой! — замръзна Бейс, започнал вече да вярва. Той загледа сцената пред себе си. После се втурна напред: — Оттук! Отстъпете назад! Отдръпнете се! Тук! Тук!

Неизвестно как, но тълпата бе разделена и една врата се разтвори широко, за да ги пропусне, след което се затвори с трясък.

Отвън тълпата удряше и заплашваше с проклетия и беди, нечувани от жив човек. Цялата сграда на театъра се тресеше от приглушения вой, виковете и заплашите.

Бейс продължи да гледа разтърсваните, извивани дръжки и хлопащите ключалки, преди да се обърне към пазачите и човека, свит между тях.

Внезапно Бейс отскочи назад, сякаш някоя още по-неоспорима истина бе изтрецяла в пътеката между редовете.

Макар и смътно, той бе почувствал как левият му крак подритва нещо, което се завърта като плъх, преследващ опашката си по килима под столовете. Той се наведе, потърси пипнешком с лявата си ръка, напипа и хвана още неизстиналия пистолет, огледа го с невярващи очи и го пъкна в джоба на сакото си, докато слизаше заднишком по пътеката. Мина повече от половин минута, преди той да си наложи да се обърне и погледне фаталната сцена с фигурата в средата на сцената.

Ейбръхам Линкълн седеше в своя изрязан от дърво стол с високо облегало и главата му бе наведена напред под непривичен ъгъл. Широко разтворените му очи гледаха в празното. Големите му ръце бяха леко отпуснати върху страничните облегалки, сякаш се канеше всеки миг да смени положението си, да се изправи и да заяви, че критичният момент е отминал.

Понесен сякаш от студен поток, Бейс се качи по стъпалата.

— Светлина, дявол да го вземе! Повече светлина!

Изглежда невидимият осветител си спомни за какво служеха прекъсвачите. В тъмнината просветна.

Бейс заобиколи човека, седящ на стола върху сцената, и се спря.

Да. Ето я. Съвсем ясна дупка от куршум в долната част на черепа, зад лявото ухо.

— Sic semper tyrannis^[1] — обади се отнякъде глас.

Бейс рязко вдигна глава.

Убиецът, сложен на последния ред, погледна надолу, но когато видя, че Бейс не отделя очи от Линкълн, заговори на себе си, обърнат към партера:

— Sic...

Той млъкна. Почувства рязко движение отзад. Юмрукът на единия от пазачите се издигна така, сякаш самият човек нямаше нищо общо с това. Същият юмрук вече се спускаше, за да накара убиеца да замлъкне, когато...

— Спрете! — каза Бейс.

Юмрукът се спря по средата и се отдръпна назад към пазача с гняв, примесен с объркване.

— Не — мислеше си Бейс, — не мога да повярвам. Тук няма нито човек, нито пазачи, нито... — обърна се отново той, за да види дупката от куршума в черепа на убития вожд.

От дупката бавно капеше струйка машинно масло.

От устата на господин Линкълн бавно се стичаше същата течност, спускаше се по брадичката и бакенбардите и падаше капка по капка върху връзката и ризата му.

Бейс коленичи и допря ухо до гърдите му.

Отвътре се чуваше воят и тихото бръмчене на дискове, зъбни колела и схеми, които все още бяха непокътнати, но работеха на бавен ход.

Кой знае защо този шум го накара да се изправи тревожно.

— Фипс?!...

Пазачите замигаха в недоумение.

Бейс щракна с пръсти:

— Ще идва ли Фипс тази вечер? За бога, той не трябва да го вижда! Кажете му да не идва! Кажете му, че има авария, да, да, авария в централата в Глендейл! Бързо!

Единият от пазачите изхвърча през вратата.

Докато го гледаше как тича, Бейс си мислеше:

— Боже, моля те, *задръж* Фипс у дома, нека не идва тук...

Странно, в такъв момент пред погледа не минава собственият живот, а животът на другите.

Той си спомни оня ден преди пет години, когато Фипс разтвори за първи път своите чертежи, рисунки и акварели върху масата и

съобщи за Големия план. Всички погледнаха със зяпнала уста първо към плановете, а после към него:

— Как така Линкълн?

— Да! — бе се изсмял Фипс също като баща, върнал се от черква, където в необичайно Благовещение някакво прекрасно видение му е обещало най-необикновения син.

Линкълн! Ето, това бе идея. Линкълн, роден отново.

А Фипс? Той щеше да създаде и после да отгледа именно от това дете-роботче легендарния гигант.

Нима няма да е прекрасно да застанат в ливадите около Гетисбърг, да слушат, да чуват, да гледат и душите им да потръпват, а той да е *жив*?

Бейс обикаляше около отпуснатата в стола фигура, спомняйки си дните и годините.

Ето Фипс, вдигнал една вечер на коктейла чаша, в която, също като в лещи, преминават поред светлините на миналото и блясъкът на бъдещето:

— Винаги съм искал да направя филми за Гетисбърг, за голямата, гъста, нетърпелива и замаяна от слънцето тълпа, в самия край на която един фермер и синът му правят всичко, за да слушат, но не могат да чуват; те се опитват да уловят отнасяните от вятъра думи на високия оратор върху отдалечената трибуна, грамадният мъж с цилиндъра, който в същия миг го сваля, поглежда в него, сякаш там е струпана душата му, надраскана върху обратната страна на листове за писма, и започва да говори...

И тогава фермерът измъква сина си от навалищата, като го повдига нагоре и момчето сядна на раменете му. Така деветгодишното момче, един съвсем крехък товар, се превръща в очи и уши на мъжа, който нито чува, нито вижда президента и само гадае какво казва той на голямото море от хора край Гетисбърг, а гласът на президента ту се издига и разнася ясно, ту изчезва, грабнат и разпилян от вятъра, който духа срещу слабия бриз. Преди него е имало много оратори, цялата тълпа е смазана от вълнените дрехи и потта и всички се въртят и блъскат с лакти също като в скотобойна, а фермерът, който е вдигнал глава към своя син върху раменете си, шепти жадно:

— Какво казва? Какво?

И момчето навежда глава, обръща към вятъра ухото си, по което има мъх като по праскова, и отговаря:

— Преди осемдесет и седем години...

— Да?

— Нашите бащи създадоха...

— Да! Да?

— На този континент...

— Какво?

— Континент... една нова нация, за да бъде свободна и да вярва, че всички хора... — и вятърът продължава все така да гони тихите думи, докато отдалеченият човек говори, фермерът стои и не се уморява от приятната тежест на своя син, а синът послушно хваща, събира и с бърз шепот предава надолу чутото; бащата слуша накъсаните думи, някои от които липсват, други са цели, докато на края всичко застава точно на мястото си:

— ... от народа, на народа и за народа, който никога няма да изчезне от земята.

Момчето спира да шепне.

— Свърши.

И тълпата се разпръсва по четирите посоки, а Гетисбърг става история. Бащата дълго не се сеца да пусне на земята преводача на вятъра, докато момчето най-сетне се окопитва и слиза...

Бейс продължи да гледа към Фипс.

Фипс изпива на един дъх чашата си, за миг съжалява за своята разпаленост и изсумтява:

— Никога няма да направя този филм. Но *това тук* ще го направя!

Именно в този миг той извади и разгъна чертежите на Призрачната безотказна машина на Фипс от Салем, Илинойс — механично-електро-масления Линкълн, движещото се и говорящо чудо от пластмаса и каучук.

Фипс и неговият Линкълн, роден в цял ръст. Линкълн. Оживял благодарение на техниката, създаден от един романтик по силата на необходимостта, събуден за живот от малки светлинки и взел гласа на неизвестен актьор, той трябваше да живее вечно в този отдалечен югозападен край на старата нова Америка! Фипс и Линкълн.

Да, именно в този ден се разнесоха и първите неистови смехове, но Фипс изобщо не им обърна внимание, а просто каза:

— Всички ние трябва непременно да застанем точно там, където вятърът духа откъм Гетисбърг. Само на това място се чува добре.

И той разпредели гордостта си между тях. Един получи електрическата част, друг — великолепия череп, трети трябваше да улови гласа и думите, на други се падна скъпоценната кожа, косата и отпечатъците от пръстите. Да, макар че бе Линкълн, неговият *допир* трябваше да бъде откопиран и съхранен също така, както на всички останали!

Тогава подигравките не спираха.

Те знаеха много добре, че в същност самият Ейб никога няма да говори, или да се движи. Всичко щеше да бъде пресметнато и изписано в счетоводните книги; щяха да пострадат само данъците.

Но месеците се проточиха в години и техните възторжени викове се превърнаха в разбиращи усмивки и стъписано подхилване. Те приличаха на банда момчета, запалени привърженици на някакво потайно и дразнещо весело погребално дружество, което в полунощ се събира в мраморни гробници, а на утрото се разпръсва из гробищата.

Командата, посветила се на възкресяването на Линкълн, набъбна и преуспя. Не някой смахнат, а цяла група маниаци се заловиха да тършуват из архивите с вестникарски новини, да измолват и направо да откъват смъртни маски, да зариват и да отриват нови пластмасови кости.

Някои обикаляха бойните полета от времето на Гражданската война, надявайки се, че историята, родена с утринния вятър, може да развее дрехите им като знамена. Други скитаха из октомврийските полета около Салем и потъмняваха на отиващото си слънце, докато душеха въздуха с наострени уши, готови да уловят нехванатия глас на някой висок и слаб адвокат^[2], жадни за отглас в защита на тяхното дело.

И нямаше друг по-загрижен и бащински горд от самия Фипс до оня месец, когато роботът бе изпънат върху родилната маса, където лагерите трябваше да влязат в своите черупки, да се вгради говорният механизъм, да се почистят каучуковите клепачи, за да заемат мястото си върху дълбоките тъжни очи, които бяха стояли дълго време непокрити и бяха видели твърде много. Благородните уши бяха

прикрепени така, че да чуват само изгубеното време. Дългите ръце с изпъкнали стави бяха закачени като махала, за да отчитат това време. После нахлузиха материали за костюм върху голотата на дългия човек, зашиха копчетата и закрепиха вратовръзката му — тази група шивачи, не, Ученици в светлото и прекрасно великденско утро, застанали по Ерусалимските хълмове, готови да се отдръпнат от скалата, а Той да се изправи от вика им.

И ето че в последния час от последния ден Фипс ги остави отвън, за да привърши всички дреболии по полегналата плът и дух; най-после той отвори вратата и им каза, но не буквално, разбира се, а доста образно, да го вдигнат на раменете си за последен път.

После мълчаливо гледаха как Фипс извиква над старото бойно поле и отвъд, че гробът не е място за него и той трябва да стане.

Тогав Линкълн, дълбоко в своята студена мраморна гробница в Спрингфилд, се обърна в сънищата си и засънува, че се е събудил.

Изправи се.

И заговори.

Иззвъня телефон.

Бейс подскочи.

Спомените изчезнаха.

Телефонът, закрепен на една от стените на отдалечената сцена, не млъкваше.

— Боже мой — помисли си той и изтича да вдигне слушалката.

— Бейс, ти ли си? Обажда се Фипс. Току-що говорих с Бък и той ми каза да прескоча. Спомена нещо за Линкълн...

— Няма нищо — отговори Бейс. — Нали познаваш Бък? Сигурно се е обадил от най-близкия бар. Аз съм в театъра. Всичко е наред. Единият от генераторите нещо отказа. Току-що привършихме ремонта.

— Значи на него му няма нищо, така ли?

— Бомба е — отговори той, но не можа да отдели очи от свитото тяло, докато си мислеше: — Боже, какъв абсурд!

— Тогав... идвам.

— Не, недей!

— За какъв дявол крещиш така?

Бейс прехапа езика си, въздъхна дълбоко, затвори очи, за да не гледа онова нещо върху стола и каза бавно:

— Фипс, аз не викам. Слушай. Току-що светна отново. Не мога да задържам повече тълпата. Кълна ти се...

— Лъжеш.

— Не, Фипс!

Но Фипс прекъсна.

— Десет минути! — помисли с ужас Бейс. — Той ще бъде тук след десет минути. Още десет минути и човекът, извадил Линкълн от гроба, ще се срещне с човека, който го върна пак там...

Той трепна. Някакъв лудешки импулс го караше да се втурне зад кулисите, да пусне записа, за да види кои части от падналото същество ще се раздвижат, кой крайник ще реагира и кой ще остане неподвижен... Това бе лудост. Утре щеше да има достатъчно време.

Сега можеше да се съсредоточи единствено върху загадката.

А тази загадка бе скрита в човека, седнал ей-там, на третия стол от реда в дъното.

Убиецът, да, това бе убиец, нали така? Как ли изглежда?

Нали преди малко бе видял това лице. Не бе ли му познато то от една прибрана, стара и избеляла снимка от дагеротип? Виждаха ли се на нея гъсти мустаци? Имаше ли тъмни и нахални очи?

Бейс слезе бавно от сцената. Също така бавно тръгна нагоре по пътеката между редовете и спря, загледан в човека, седнал с наведена между ръцете си глава.

Бейс вдиша и докато издишваше бавно, зададе своя въпрос от две думи:

— Господин... Бут?

Странният, сякаш отсъстващ човек настръхна, сви се и отвърна с ужасен шепот:

— Да...

Бейс зачака. После се осмели да попита:

— Господин... Джон Уилкс Бут^[3], така ли?

При тези думи убиецът се засмя кротко. После смехът изчезна в глухия, дрезгав глас:

— Норман Луелин Бут. Само последното име е... същото.

— Благодаря ти, Боже — помисли Бейс. — Не бих могъл да понеса обратното.

Бейс се обърна рязко на пътеката между редовете и се загледа в часовника. Нямаше време. Фипс летеше насам. Всеки миг щеше да

задумка по вратата. Обърнат към стената, Бейс запита сурово:

— Защо?

Това бе ехото от уплашения вик на тристата души, които се намираха тук преди по-малко от десет минути и бяха наскочали ужасени след изстрела.

— Защо!?

— Не знам! — извика Бут.

— Лъжец! — изкрещя почти веднага е него Бейс.

— Защото такава великолепна възможност не бе за изпускане.

— Какво?! — обърна се рязко Бейс.

— Ъ-ъ... нищо.

— Не се осмелявай да го повториш!

— Все пак — рече Бут с наведена, полускрита глава, която ту се осветяваше, ту потъмняваше, подмятана от емоциите, чиито приливи и отливи усещаше само той между краткия смях и мълчанието, — все пак... това е истината — въздъхна с ужасен глас той, галейки бузите си, — аз го направих. Аз *наистина* го направих.

— Мръсно копеле!

Бейс бе принуден да се движи, да обикаля между редовете и да се връща, уплашен да не спре, да не се нахвърли, да не удари и да не спре да удря този смахнат гений, този съобразителен убиец...

Бут забеляза това и каза:

— Хайде, какво чакате? Направете го.

— Не, няма! — сдържа с усилие своя Крясък Бейс и продължи твърдо и спокойно: — Няма да ме съдят за убийство на човек, убил друг човек, който в същност не е бил никакъв човек, а машина. Вече е застреляно нещото, което бе като живо. Не искам съдията или съдебните заседатели да търсят закон^[4], подходящ за човек, който е убил, защото друг човек е застрелял един очовечен компютър. Няма да повторя твоята глупост.

— Милост — рече човекът, наречен Бут и при тези думи лицето му посырна.

— Говори — каза Бейс, загледан в стената, представяйки си нощните пътища, Фипс в колата си и изтичащото време. — Имаш пет минути, може би повече, може би и по-малко. Защо го направи, защо? Почни отнякъде. Например с това, че си един страхливец.

Той зачака. Пазачът стоеше зад Бут и обущата му скърцаха тревожно.

— Да, страхливец съм — рече Бут. — Откъде разбрахте?

— Знам.

— Страхливец — каза Бут. — Такъв съм. Винаги ме е било страх. Вие познахте. Страх от нещата. От хората. От местата. Страх. От хората, които съм искал да ударя, но никога не съм го направил. От нещата, които винаги съм искал, но никога не съм имал. От местата, където съм желал да бъда, но нищо не е ставало. Винаги съм искал да бъда важен и известен, защо пък не? Това също не стана. Тогава реших, че след като не мога да намеря нещо, което да ме радва, трябва да намеря това, което да ме натъжава. Има много начини да се наслаждаваш на мъката си. Защо ли е така? Кой знае? Просто трябваше да направя нещо ужасно и после да плача за това, което съм направил. Така чувстваш, че си сторил нещо. И аз реших да направя нещо лошо.

— Сега успя.

Бут погледна ръцете си, увиснали между коленете, сякаш те държаша някакво старо, внезапно припомнено, съвсем просто оръжие.

— Убивали ли сте костенурка?

— Какво?

— На десет години научих за смъртта. Разбрах, че костенурката, онова тъпо, подобно на камък нещо, ще живее дълго след мен. Помислих си, че след като аз ще трябва да си отида, костенурката ще трябва да ме изпревари. После взех една тухла и я заудрях по гърба, докато счупих черупката ѝ и тя умря...

Бейс прекрати неспирния си ход и каза:

— По същата причина и аз веднъж оставих една пеперуда да отлети.

— Не — рече бързо Бут и добави: — Не е по същата причина. Веднъж една пеперуда кацна и на моята ръка. Тя отваряше и затваряше крилцата си, докато си почиваше. Знаех, че мога да я смачкам. Но не го направих само защото ми беше ясно, че след десет минути или час някоя птица ще я изяде. Ето защо я оставих да отлети. Но костенурките?! Те се търкалят из задните дворове и живеят вечно. Затова отидох и взех тухлата, а после ми беше мъчно цели месеци. Може би все още ми е мъчно. Вижте...

Ръцете му трепереха.

— Добре — каза Бейс, — но какво общо има всичко това с присъствието ти тук тази вечер?

— Как така общо?! — извика Бут, гледайки към Бейс сякаш той бе смахнатият. — Та вие не слушахте ли? По дяволите, аз завиждам! Завиждам на всичко, което работи безпогрешно, което е свършено, което е хубаво само по себе си и което трае, независимо какво е то. Завиждам!

— Но ти не трябва да завиждаш на машините.

— По дяволите, защо да не трябва? — Бут се вкопчи в облегалото на стола пред себе си и бавно се изтегли напред, загледан в сгърбената фигура, която седеше на стола с високото облегало в средата на сцената. — Нима в деветдесет и девет на сто от случаите машините не са били по-свършени от хората, които сте познавали? Говоря за хора, които сте познавали *истински*. Е, машините не работят ли безпогрешно? Колцина хора, които можете да назовете по име, ще направят същото за една трета или за половината от това време? Ей онова проклето нещо, онази машина, не само изглежда свършена: тя говори и действа безпогрешно. Нещо повече. Ако я смазвате, навивате и поддържате, тя ще изглежда, ще говори и ще действа точно, безпогрешно и красиво още сто или двеста години, след като аз отида в земята! Дали завиждам? По дяволите, да, разбира се!

— Но една машина не знае какво представлява.

— А аз знам, чувствам го! — отговори Бут. — Може да съм отвън, но виждам в нея. Винаги съм бил вън от тези неща. Никога в тях. Машината може. Аз не мога. Построена е да върши съвсем точно едно-две неща. А аз, каквото и да правя, колкото и да уча, да знам, или да се опитвам да постигна до края на живота си, никога не ще стана така безупречен, точен, вбесяващ и заслужаващ унищожение като онова нещо там, оня човек, онази вещ, онова същество, онзи президент...

Той се бе изправил и крещеше към сцената, отдалечена на осемдесет фута от него.

Линкълн не каза нищо. Машинното масло, събрано на пода под стола, блестеше.

— Оня президент... — мърмореше Бут, сякаш най-последно бе стигнал до самата истина, — оня президент! Да. Линкълн. Не

разбирате ли? Той е умрял отдавна. Не може да бъде жив. Просто не може. Това не е вярно. Преди сто години, а отново е тук. Веднъж са го застреляли, после са го погребали, а той все още е тук и това няма край. Утре, в друг ден и във всички дни след тях. Неговото име е Линкълн, а моето — Бут... Това просто *трябваше* да се случи...

Гласът му заглъхна. Очите му избледнях.

— Седни — каза му тихо Бейс.

Бут седна и Бейс кимна към другия пазач:

— Почакайте отвън.

Когато пазачът излезе и го остави само с Бут и притихналото нещо на стола, Бейс се обърна бавно и погледна убиеца. Обмисли внимателно думите си и каза:

— Добре, но това не е всичко.

— Как така?

— Ти не спомена всички причини, заради които си тук тази вечер.

— Споменах ги.

— Само си мислиш, че е така. Ти се самозаблуждаваш. Всички романтици го правят. По един или друг начин. И Фипс, който измайстори тази машина. И ти, който я унищожил. А всичко е много по-просто: иска ти се да видиш снимката си във вестниците, нали така?

Бут не отговори, но рамото му трепна едва забележимо.

— Нали искаше цялата страна да те види по кориците на списанията, а?

— Не.

— А да се показваш по телевизията?

— Не.

— Или интервюта по радиото, а?

— Не.

— Искаше да има процеси и юристите да спорят дали човек може да бъде съден за убийство на заместник...

— Не!

— В същност за покушение върху човекоподобна машина, нали така?

— Не!

Сега Бут дишаше тежко, а очите му се въртяха като на обезумял човек. Бейс продължи:

— Не е малка работа двеста милиона души да говорят за теб утре сутринта, следващата седмица, следващия месец, следващата година!

Мълчание.

Но в ъгъла на устата на Бут се появи усмивка, подобна на капчица слюнка. Той вдигна ръка, за да я отстрани.

— Струва си да продадеш собствената си версия за случилото се на международните пропагандни сдружения за някоя тлъста сумица, а? Потта се отдръпна от лицето на Бут и дланите му овлажняха.

— Искаш ли да ти кажа отговора на всички мои въпроси? А? Кажи де? — рече Бейс. — Е добре, отговорът е...

Някой почука на отсрещната врата на залата.

Бейс подскочи. Бут се обърна и погледна.

Чукането се повтори, този път по-силно.

— Бейс, отвори. Аз съм, Фипс — извика глас отвън в нощта.

Удари, блъскане, после тишина. И в тази тишина Бут и Бейс се спогледаха като съзаклятници.

— Пусни ме, за бога! Пусни ме да вляза!

Ново блъскане, пауза и отново настойчива атака — бесни удари и тропот, после тишина, докато задъханият човек отвън навярно обикаляше, за да намери друга врата.

— Докъде бях стигнал? — рече Бейс. — А, да! До отговора на моите въпроси. Е какво, можаха ли всички да научат клюката от вестниците, списанията, телевизията, радиото, киното?...

Мълчание.

— Не.

Устните на Бут трепнаха, но той не каза нищо.

— Н-Е — разчлени Бейс.

Той се пресегна, взе портфейла на убиеца, измъкна от него всички документи, прибра ги в джоба си и му го върна празен.

— Как така не? — слиса се Бут.

— Не, господин Бут. Няма снимки. Няма телевизия от единия до другия бряг. Няма списания. Няма рубрики. Няма вестници. Няма реклама. Няма известност. Няма слава. Няма шумотевица. Няма самосъжаление. Няма смирение. Няма безсмъртие. Няма празни приказки за триумфа над дехуманизацията на човека от машината. Няма мъченичество. Няма спасение от собствената ти посредственост. Няма сладки мъки. Няма отказване от всевъзможни срочни договори.

Няма процес. Няма адвокати. Коментаторите няма да те разнасят този месец, тази година, след трийсет години, след шейсет години, след деветдесет години. Няма статии по две страници, няма и пари, не!

Бут се изправи, сякаш го бяха изтеглили нагоре с въже, което го е изпълвало и кръвта се е отдръпнала от лицето му.

— Не разбирам. Аз...

— Захвана ли се ти с цялата тази работа? Да. Но аз развалям играта. Защото когато всичко бъде казано и свършено, всички доводи и резултати бъдат претеглени и уточнени, ти, господин Бут, ще бъдеш една минала слава, която никога не е съществувала. Така и ще си останеш — изпортен, самовлюбен, дребен, нищожен, негоден... Ти си малък човек и аз съм решил да те сплескам, да те изстискам, да те смажа и да те направя един инч по-нисък; вместо насила да ти помагам да растеш и да се радваш на ръст от девет фута.

— Не можете да го направите! — извика Бут.

— Хайде, хайде господин Бут — каза Бейс, който за миг бе почти щастлив, — аз мога. Мога да направя всичко с твоя случай, но аз няма да настоявам за обвинителна присъда. Нещо повече, господин Бут. Това *никога не е ставало*.

Ударите се разнесоха отново, този път откъм заключената врата при сцената.

— Бейс, за бога, пусни ме! Аз съм, Фипс! Бейс! Бейс!

Бут гледаше треперещата, разтърсвана и скърцаща врата, когато Бейс извика спокойно и с великолепна непринуденост:

— Само за миг.

Той знаеше, че след няколко минути това спокойствие ще изчезне и нещо ще се пречупи, но сега съществуваше само онова великолепно нещо, с което се бе заловил; просто трябваше да го довърши докрай. Той заговори на убиеца с откровен, приятен глас, докато го гледаше как се смалява, и продължи да говори и да гледа неговото смаляване.

— Никога не е ставало, господин Бут. Кажете каквото искате и ние ще го отречем. Ти никога не си идвал тук; не е имало нито пистолет, нито изстрел, нито убийство на компютър, нито гняв, нито стъписване, нито паника, нито тълпа. Я се погледни. Защо отстъпваш? Защо сядаш? Защо трепериш? Какво, разочарован ли си? Не обърках ли твоята шумотевица? Така! — Той кимна към пътеката между редовете. — А сега, господин Бут, изчезвай.

— Но вие не можете да го...

— Господин Бут, жалко, че каза тези думи. — Бейс пристъпи леко напред, пресегна се, хвана мъжа за връзката и бавно го изправи на краката му, като дишаше право в неговото лице.

— А ако някога кажеш на своята съпруга, или на някой приятел, хазаин, дете, мъж, жена, непознат, чичо, леля, братовчед, или преди да си легнеш споменеш дори пред себе си на висок глас за онова, което си направил, знаеш ли какво ще ти се случи, господин Бут? Само да чуя думичка, пошепване, дори дъх, аз ще те преследвам, ще вървя след теб десет, сто или двеста дни и ти никога няма да узнаеш в кое утро, коя нощ или кой следобед, къде, кога и как аз ще се появя внезапно, когато ти ме очакваш най-малко, и знаеш ли, господин Бут, какво ще ти направя тогава? Не мога да ти го кажа, господин Бут, просто не мога. Но то ще бъде ужасно, страшно и ти ще пожелаеш никога да не си се раждал, толкова ужасно и страшно ще бъде то.

Бледото лице на Бут затрепера, главата му заподскача и очите му се облешиха, а устата му остана отворена, също като на човек, който върви в силен дъжд.

— Какво ти казах току-що, господин Бут? Кажи ми!

— Че ще ме убиете?

— Повтори го!

Той продължи да разтърсва Бут, докато разтреперените му зъби позволиха да се чуе:

— Ще ме убиете!

Той го държеше здраво, без да спре да го разтърсва, да стиска и да мачка ризата и плътта под нея, всявайки паника под тъканта.

— Е, господин Никой, довиждане. Няма списания, шумотевица и телевизия, няма известност, а само безименен гроб и теб те няма в учебниците по история, не! А сега, бягай, изчезвай, спасявай се, преди да съм те убил!

Той го тласна. Бут побягна, падна, изправи се и се втурна към една от вратите, по която в същия момент някой, застанал отвън, започна да удря, да думка и да блъска.

Това бе Фипс, който викаше в мрака.

— Другата врата — каза Бейс.

Той му посочи и Бут се обърна, пое несигурно в новата посока, спря колебливо пред другата врата и вдигна ръка.

— Чакай — рече Бейс.

Той прекоси театъра, стигна до Бут, вдигна ръка и му удари тежка плесница. Потта се разлетя като дъжд из въздуха.

— Просто трябваше да те ударя — каза Бейс. — Само веднъж.

Погледна ръката си, обърна се и отвори вратата.

Двамата загледаха навън в нощта, в която имаше само хладни звезди, без тълпа. Бут се отдръпна, а големите му черни и влажни очи бяха като очите на дете, изненадано и наранено завинаги; те имаха погледа на елен-самоубиец, който продължава да страда, защото сам си е теглил куршума.

— Махай се — каза му Бейс.

Бут хукна. Вратата се затвори с трясък. Бейс се облегна на нея, дишайки тежко.

Далече, отвъд арената, някой започна отново да тропа, да блъска и да вика пред друга заключена врата. Бейс загледа далечната разтърсвана врата. Фипс. Но Фипс трябваше да почака. Ей сега...

Театърът бе така огромен и празен, както бе и Гетисбърг в оня ден, когато тълпата се бе разотишла и слънцето залязваше. Където тълпата беше и вече я нямаше, където Бащата бе вдигнал Момчето високо на раменете си и където Момчето бе повтаряло тези думи, които сега също ги нямаше...

След доста време той стигна до сцената. Пръстите му се спряха върху рамото на Линкълн.

— Глупак — мислеше си той, застанал в сумрака. — Недей. Недей. Спри. Защо го правиш? Глупец. Спри. Спри.

И той намери това, за което бе дошъл. Направи и това, което трябваше да направи.

А по лицето му се стичаха сълзи.

Той плачеше. Задавяха го ридания. Не можеше да ги спре. Те нямаше да спрат.

Господин Линкълн бе мъртъв. Господин Линкълн бе *мъртъв!*

И *самият* той бе пуснал убиеца.

---

[1] Такъв е краят на тираните (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Намек за външността на Линкълн. — Б.пр. ↑

[3] Пълното име на актьора, ранил смъртоносно Ейбръхам Линкълн. — Б.пр. ↑

[4] Съобразно особеностите на англосаксонската юрисдикция. —
Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.